

Universala Esperanto-Asocio

Holocaust Remembrance Day 2022: Message of the Universal Esperanto Association

On January 27 each year, the United Nations observes Holocaust Remembrance Day. It is a day of mourning for the millions who lost their lives, and a day of celebration of those brave individuals who helped save the lives of others who would have perished. The Universal Esperanto Association mourns most particularly the thousands of Esperanto speakers who died – including the members of the family of Ludwik Lazarus Zamenhof, the creator of Esperanto.

Zamenhof's daughter Lidia was murdered in 1942 in the Treblinka death camp. To mark the 80th anniversary of her death, UEA will hold during 2022 various activities in honour of the "daughter of Esperanto". Lidia Zamenhof was active internationally in spreading her father's language and ideas, especially "Homaranismo", Zamenhof's ideology of humanist universalism. She was also active in the Bahá'í faith, which at the time supported Esperanto as an international language. Nazi Germany persecuted Esperanto both because its creator was Jewish and also because of the global and human rights ideals of the Esperanto movement. During a stay in the USA to propagate both the language and her faith, Lidia's application to extend her visa was refused by the US immigration authorities and she was obliged to return to Poland. Soon thereafter, following the invasion of Poland in September 1939, Lidia was accused of spreading anti-Nazi propaganda in the US and arrested.

Almost all living members of Zamenhof's family fell victim to the Nazi persecution. His son Adam was arrested and, early in 1940, shot; in 1942 his daughters Zofia and Lidia were murdered in Treblinka, along with his sister Ida. Only Adam's son, Ludwik, miraculously survived, thanks not only to his own ingenuity but also to the protection afforded him and his mother by Father Marcell Godlewski, of the Parish of All Saints in Grzybowski Square, Warsaw. Father Godlewski, and others like him, thus helped keep alive the hope that is contained in the very name of Esperanto.

The Esperanto movement mourns particularly those believers in internationalism and international understanding who, either because of their race or physical condition or because of their political or social convictions, perished at the hands of the Nazis. They included numerous speakers of Esperanto in Germany, Poland, Hungary, Czechoslovakia and elsewhere. They were civil servants, teachers, doctors, journalists, working people – individuals from all walks of life. And among the survivors were also Esperantist heroes who shielded others from extermination.

We remember those victims who did not or could not stand up to this tyranny and butchery and also those who resisted; and we pledge, with the example of the Holocaust before us, to do our best to resist injustice wherever and whenever it occurs.

Tago de Holokaŭsta Memoro 2022: Mesaĝo de Universala Esperanto-Asocio

Ĉiujare, la 27-an de januaro, Unuiĝintaj Nacioj observas la Tagon de Holokaŭsta Memoro. Tiutage oni funebras la milionojn da homoj kiuj perdis siajn vivojn, kaj oni honoras tiujn kuraĝajn individuojn, kiuj helpis savi la vivojn de aliaj kiuj alikaze pereus. Universala Esperanto-Asocio aparte funebras la milojn da parolantoj de Esperanto kiuj mortis – inkluzive la familianojn de Ludoviko Lazaro Zamenhof, la kreinto de Esperanto.

Lidia, filino de Zamenhof, estis murdita en la jaro 1942 en la mortigejo Treblinka. Okaze de la 80-a datreveno de ŝia forpaso, UEA okazigos en 2022 diversajn aranĝojn honore al la “filino de Esperanto”. Lidia Zamenhof internacie aktivis por disvastigi la lingvon kaj ideojn de la patro, precipe Homaranismon, la Zamenhofan idearon de humanista universalismo. Ŝi aktivis ankaŭ en la bahaa religio, kiu tiutempe subtenis Esperanton kiel internacian lingvon. La Nazia Germanio persekutis Esperanton ĉar ĝia kreinto estis judo kaj pro la tutmondistaj kaj homrajtaj idealoj de la Esperanto-movado. Dum restado en Usono por disvastigi la internacian lingvon kaj bahaismon, Lidia petis plilongigon de la vizo, sed estis rifuzita de la usona enmigra instanco. Ŝi do estis devigata reiri al Pollando. Baldaŭ poste, sekve de la invado de Pollando en septembro 1939, Lidia estis akuzita pri disvastigo de kontraŭ-nazia propagando en Usono kaj arestiĝis.

Preskaŭ ĉiuj vivantaj familianoj de Zamenhof fariĝis viktimoj de la nazia persekutado. Lia filo Adamo estis arestita kaj, komence de 1940, mortpafita; en la jaro 1942 liaj filinoj Zofia kaj Lidia estis murditaj en Treblinka, kune kun lia fratino Ida. Nur la filo de Adamo, Ludoviko, mirakle transvivis, dank’ al la propra lerto kaj la protekto de li kaj la patrino fare de Pastro Merceli Godlewski, de la Paroĥo de Ĉiuj Sanktuloj en la varsovia Placo Grzybowski. Tiel, Pastro Godlewski kaj aliaj similaj homoj helpis vivteni la esperon kiu troviĝas eĉ en la nomo Esperanto.

La Esperanto-movado aparte funebras tiujn kiuj, pro sia raso aŭ fizika kondiĉo aŭ pro siaj politikaj aŭ sociaj konvinkoj, pereis per la manoj de la naziistoj. Inter ili estis multnombraj parolantoj de Esperanto en Germanio, Pollando, Hungario, Ĉeĥoslovakio kaj aliloke. Tiuj esperantistoj estis ŝtatoficistoj, instruistoj, kuracistoj, ĵurnalistoj, laboristoj – individuoj el ĉiuj sferoj de la vivo. Kaj inter la transvivantoj troviĝis ankaŭ esperantistaj herooj kiuj ŝirmis aliajn kontraŭ ekstermiĝo.

Ni memoras viktimojn kiuj ne rezistis aŭ ne povis rezisti tiun tiranecon kaj buĉadon, kaj same tiujn kiuj rezistis; kaj ni solene promesas, fronte al la ekzemplo de la Holokaŭsto, fari nian eblon rezisti maljustecon kie ajn kaj kiam ajn ĝi okazas.